

ETLA

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
Lönnrotinkatu 4 B 00120 Helsinki Finland Tel. 358-9-609 900
Telefax 358-9-601 753 World Wide Web: <http://www.etla.fi/>

Keskusteluaiheita - Discussion papers

No. 608

Petri Rouvinen

SUOMI -

EUROOPAN KILPAILUKYKYISIN ?

Rouvinen, Petri, Suomi - Euroopan kilpailukykyisin? Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1997, 9 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; No. 608).

TIIVISTELMÄ: IMD (International Institute for Management Development) ja WEF (World Economic Forum) julkaisivat kilpailukykyindeksinsä vuodelle 1997. IMD sijoittaa Suomen neljänneksi (vuoden 1996 sijoitus 15.). WEF puolestaan katsoo maamme kilpailukyvyltään 19. maailmassa (v. 1996: 16.). Tämä keskusteluaihe selvittää, miksi Suomen sijoitus ja ennen kaikkea sen muutos viimevuotisesta on niin tavattoman erilainen näiden järjestöjen raporteissa.

Jo lähtökohta on erilainen: IMD mittaa, millaisen toimintaympäristön maa tarjoaa *yritykselle*. WEF:tä kiinnostavat pikemminkin *yksityiset* kulutusnäkömät. Molemmat indeksit ovat keskiarvoja suuresta tilasto- ja kyselymuuttujien joukosta. WEF on indekseistä kyselypainotteisempi. Jotta eriperustaiset muuttujat olisivat vertailukelpoisia, niistä on laskettu 't-arvot'. WEF painottaa lisäksi tärkeimmäksi katsottuja muuttujia. Rakenteeltaan indeksit ovat varsin samanlaisia, mutta WEF jättää perustellusti laskelemistaan pois kilpailukyvyyn 'seuraukset' (mm. BKT:n ja sen kasvun).

Suomen osalta suurin ero indeksien välillä muodostuu työvoimaa/ihmisten osaamistasoa kuvaavassa luokassa: olemme WEF:n mukaan tässä kategoriassa lähestulkoon maailman huonoin (47.), vaikka IMD katsoo meidät maailman parhaaksi! WEF rankaisee meitä lähinnä jäykistä työmarkkinarakenteista ja työttömyydestä, kun IMD taas arvostaa koulutustasoa ja osaamistamme. Merkittäviä poikkeamia on myös julkisen vallan arvioinneissa, jossa WEF antaa meille risuja erityisesti lukuisten verotukseen liittyvien indikaattorien kautta. IMD taas kiittelee julkista sektoriamme tehokkuudesta. Yritysjohdon arviointien vertailu paljastaa, että IMD:n kyselyotos on suomimyönteisempi. Suureksi ero muodostuu myös infrastruktuuri kategoriassa, koska WEF on tehnyt ao. luokkaansa merkittävän rakennemuutoksen.

WEFin indeksi on teorialtaan ja menetelmältään hieman perustellumpi, mutta toteutus ontuu paikoin pahasti. IMD:n indeksin käytännön toteutus vaikuttaa suhteellisen hyvältä. Kun molempien indeksien puutteet huomioidaan vaikuttaisi siltä, että keskiarvosijoitus, 11. tai 12., on lähellä totuutta.

AVAINSANAT: IMD, WEF, kilpailukyky

Rouvinen, Petri, Competitiveness - Is Finland Europe's Finest? Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1997, 9 p. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; Nr. 608).

ABSTRACT: IMD (International Institute for Management Development) and WEF (World Economic Forum) recently published their 1997 competitiveness reports. According to IMD, Finland is currently the 4th most competitive country in the world: up 11 places from last year. WEF ranks Finland 19th in its 1997 comparison: down 3 places compared to 1996. This discussion paper studies why the Finnish rankings by the two organizations are so dispersed, and, in particular, why the annual changes differ so radically.

Even the point of departure differs: IMD is interested in what kind of operating environment the country offers to companies while WEF considers what the prospects of private consumption in the medium-term are. Both indices are averages of a large number of indicators. WEF relies more on executive surveys. In order to make indicators comparable, 't-values' are calculated. WEF gives more weight to the indicators which are considered the most important determinants of competitiveness. Correctly WEF disregards the 'consequences of competitiveness', such as GDP per capita and its growth.

The biggest differences, as far as the Finnish rankings go, between the two indices can be found in the people/labor category: according to WEF we are one of the worst (47th) while according to IMD Finland is the best in the world! WEF discredits the country for inflexible labor markets and high unemployment while IMD credits it for high educational level and skillful citizens. Also evaluations of the public sector differ: Several taxation related indicators hurt Finland in WEF's evaluation; IMD on the other hand values the efficiency of public activities. Comparison of indicators in the 'management' category shows that IMD's survey respondents tend to rank Finland higher than those of WEF. Difference in the infrastructure category is also considerable, mostly due to significant restructuring of the category by WEF.

WEF's index is better connected to the recent literature on competitiveness and economic growth but IMD's implementation is on more solid grounds. Accounting for the shortcoming of both indices, it appears that the average ranking, 11th or 12th, is quite reasonable.

KEY WORDS: IMD, WEF, competitiveness

S u o m i

Euroopan kilpailukykyisin?

Euroopan kilpailukykyisin?

IMD:n (1997) mukaan olemme Euroopan kilpailukykyisin maa ja maailmankin neljäs. WEF (1997) katsoo meidän sijoittuvan vasta yhdeksänneksitoista kilpailukykyvertailussa.¹ Mikä on totuus?

Lähtökohdat ovat erilaiset

IMD:n mukaan kilpailukyky on *kansallisen ympäristön kykyä tukea ja ylläpitää valtaosin yrityksissä tapahtuvaa lisäarvon luomista* (IMD, 1997, s. 14: "... the ability of a nation's environment to sustain the creation of value added, and, by extension, the competitiveness of companies."). Sanan 'ylläpitää' kerrotaan viittaavan siihen, että indeksi mittaa 'pitkän aikavälin' kilpailukykyä. Raportissa korostetaan aivan oikein, että vaikka koulutuksella, arvoilla, motivaatiolla jne. on vähäinen vaikutus lyhyen tähtäimen kilpailukykyyn, ne ovat päätekijöitä kansakunnan tulevaisuutta silmälläpitäen.

WEF:n indeksi mittaa *kansantalouden kykyä saavuttaa korkea henkeä kohti lasketun bruttokansantuotteen kasvu keskipitkällä, noin 5-10 vuoden, aikavälillä* (WEF, 1997, s. 23: "... the capacity of national economies to achieve high rates of per capita GDP growth in the medium term, loosely defined as a period of five to 10 years."). WEF:n mukaan hyvä kilpailukyky on saavutettavissa tarkoituksenmukaisen politiikan, soveltuvien instituutioiden ja muiden kansantalouden ominaispiirteiden yhteisvaikutuksena (WEF, 1997, s. 12).

Määritelmät kielivät indeksien erilaisista tavoitteista. IMD mittaa, millaisen toimintaympäristön maa tarjoaa *yrityksille*. WEF painottaa *yksityisen* kulutuksen kehitystä.

¹ *International Institute for Management Development* (IMD, Lausanne - Sveitsi) syntyi Alcanin vuonna 1946 perustaman IMI Genevan ja Nestlén vuonna 1957 perustaman IMEDE Lausannen yhdistyessä. Yritykset ovat edelleen merkittävässä roolissa IMD:n toiminnassa: yhteyttä liikkeenjohdon arkipäivään ylläpidetään 120 yrityksen tukijoukon avulla. Instituutti on yksi Euroopan johtavista liikkeenjohdon kouluttajista: mm. sen MBA-ohjelma on maailmanlaajuisesti tunnettu ja tunnustettu. Vuosittain eri ohjelmiin osallistuu noin 4 000 yritysjohtajaa.

World Economic Forum (WEF, Geneve - Sveitsi) perustettiin vuonna 1971 kansainvälisten suuryritysten keskustelufoorumiksi; nykyisin yritysjäseniä on noin 1 000. WEF organisoii jäsenistöään kiinnostavia tapahtumia, joiden tuotoilla (jäsenmaksujen lisäksi) toiminta rahoitetaan.

Kilpailukykyindeksit julkaistaan nyt jo kahdeksattatoista kertaa (vuosina 1989-1995 yhteisjulkaisuna). IMD-yhteistyön loppumista WEF (1996, p. 5) perustelee sillä, että se halusi aiempaa vapaammin kehittää indeksiä ja suunnata raportointia uusille urille.

Teorian ja käytännön yhteys on jossain määrin umpimähkäinen... (IMD, 1997, s. 41)

Chen, Shuey & Tarn (1996) mainitsevat Farmer & Richmanin (1965) sekä eräiden 1970-luvun tutkijoiden olleen IMD:n alkuperäisinä innoittajina kilpailukykyindeksiä kehitettäessä. Vuosikymmenen taitteessa indeksiä uudistettiin Porterin (1990) 'timanttimallin' pohjalta.

Ennen uuden indeksinsä esittelyä WEF rekrytoi professori Jeffrey D. Sachsin (Harvard) joukkoihinsa. Sachs & kumppanit tekivät työn mallikkaasti: he viittailivat sujuvasti kasvu- ja kilpailukykykirjallisuuden merkkiteoksiin, joskin myöntävät aiheellisesti teorian ja käytännön välillä olevan poikkeamia (WEF, 1996, s. 8-13). Päälähteenä WEF:n raportissa on Barro & Sala-i-Martinin (1995) *Economic Growth*.

Hyppysellinen sitä, ripaus tätä, sekoitetaan...

IMD:n kilpailukykyindeksi on laskettu 220 muuttujan summana.² Osa muuttujista (84) on saatu kyselyllä, joka kartoittaa 'ei mitattavissa olevia' asioita. Otos kattaa 2 500 talousjohtajaa mukana olleista 46 maasta. Kaikista muuttujista on laskettu 't-arvot', jotta ne olisivat keskenään vertailukelpoisia. Indeksia laskettaessa tilastomuuttujilla on paino 1,0 ja kyselytutkimuksen muuttujilla paino 0,8. Muuttujat on jaettu kahdeksaan luokkaan (suluissa muuttujalukumäärä):

1. liikkeenjohdon innovatiivisuus, vastuuntuntoisuus ja tuloksentelekyky (*management*, 27),
2. kotimaan makrotaloudellinen tila (*domestic economy*, 28),
3. maan tieteellinen ja teknologinen kapasiteetti (*science & technology*, 20),
4. inhimillisen pääoman saatavuus ja taso (*people*, 40),
5. julkisen sektorin toimenpiteiden kontribuutio maan kilpailukykyisyyteen (*government*, 39),
6. maan osallistuminen kansainväliseen kauppa- ja investointivirtoihin (*internationalization*, 40),
7. maan järjestelmien ja voimavarojen kyky vastata liiketoiminnan perustarpeisiin (*infrastructure*, 30) sekä
8. raha- ja sijoitusmarkkinoiden toimivuus sekä rahoituspalvelujen taso (*finance*, 20).³

Kokonaisindeksiä laskettaessa ei luokkia eikä tilasto- ja kyselytiedon suhdetta erikseen painoteta, joten kunkin luokan lopullinen paino sekä tilasto- ja kyselytiedon suhde riippuu muuttujien lukumäärästä. Niinpä *kansainvälistyminen*, *julkinen sektori* ja *ihmiset* saavat kukin noin 16 prosentin ja loput luokat karkeasti 10 prosentin painon kokonaisindeksissä. Laskennallisesti kyselyinformaation osuudeksi tulee 33 prosenttia.

² Julkisuudessa on mainittu IMD:n käyttävän n. 250 muuttujaa indeksiä laskiessaan. Tähän lukuun päädytään, kun mainittuun 220:een lisätään 24:n tukimuuttujan joukko, jotka eivät kuitenkaan ole mukana itse indeksin laskussa.

³ Tarkat määntelmät IMD:n (1997) raportissa sivulla 40.

Vuonna 1996 WEF:n indeksi koostui 155 muuttujasta. Tänä vuonna muuttujien tarkkaa lukumäärää ei ilmoiteta, mutta se lienee noin 180.⁴ Myöskään kyselymuuttujien osuutta ei ilmoiteta; mainitaan vain, että 170-kohtaiseen yrityskyselyyn vastasi 3 000 johtajaa 58 maasta (mukana olleet 53 maata sekä viisi erityistarkastelukohdetta). Myös WEF jakaa muuttujansa kahdeksaan luokkaan (suluissa paino kokonaisindeksissä):

1. maan hyödyke- ja rahoitusmarkkinoiden yhteydet ulkomaailmaan (*openness*, 1/6),
2. julkisen sektorin budjettikuri, säännöstely, ym. toimet (*government*, 1/6),
3. raha- ja sijoitusmarkkinoiden kehittyneisyys/tehokkuus (*finance*, 1/6),
4. työmarkkinoiden toimivuus, palkkatulon verotuksen aiheuttamat vinoumat, työmarkkinajärjestöjen yhteistyökykyisyys jne. (*labor*, 1/6),
5. perus- ja soveltavan tutkimuksen taso maassa (*technology*, 1/9),
6. maan kuljetus-, tietoliikenne-, energia-, ym. infrastruktuurin taso (*infrastructure*, 1/9),
7. liikkeenjohdon kyky vastata haasteisiin luovasti ja joustavasti (*management*, 1/18),
8. lainsäädännön ja poliittisten instituutioiden kustannustehokkuus transaktiokustannusten alentamisessa ja tekijänoikeuksien suojelemisessa (*institutions*, 1/18).⁵

Jokaisessa luokassa on laskettu tilasto- ja kyselyinformaation indeksit muuttujien 't-arvojen' pohjalta. Näiden painotettu keskiarvo on kyseisen luokan indeksi. Neljässä ensimmäisessä luokassa tilastojen/kyselyjen painot ovat 3/4 ja 1/4, kaksi seuraavaa (teknologia ja infrastruktuuri) ovat kyselypainoitteisia suhteessa 1/4 ja 3/4. Liikkeenjohdon osaamisen sekä lainsäädännön ja poliittisten instituutioiden indeksit perustuvat täysin kyselytutkimukseen. Kyselyaineisto saa siis 44 prosentin painon kokonaisindeksissä.

Indeksit ovat samankaltaisia. Järkeenkäyvästi WEF ei kuitenkaan ota mukaan mm. henkeä kohti laskettua bruttokansantuotetta tai sen kasvua,⁶ koska näiden katsotaan olevan kilpailukyvyyn seuraus, ei sen aiheuttajia (ks. myös Economist, 1996). Näiden muuttujien poisjätö WEF:n indeksistä tekee siitä IMD:n indeksia dynaamisemman, asettaa kehittyvät/kehittyneet maat samalle viivalle ja on teoreettisestikin paremmin perusteltavissa. Luokkien painotus tärkeyden mukaan WEF:n indeksissä on askel oikeaan suuntaan, joskin valitut painot ovat aina jossain määrin mielivaltaisia. IMD päättyy samankaltaisiin painotuksiin muuttujamäärien kautta.

Viime vuonna WEF kritisoi IMD:tä laskelmien kokoharhasta, koska esim. bruttokansantuotetta (IMD:n muuttuja 1.01) verrattaessa pienet maat eivät sijoitu korkealle. Nyt WEF on unohtanut omat ohjeensa ottaessaan itse mukaan suuria maita suosivia muuttujia (mm. 4.25 - telekommunikaatiohenkilöstön lukumäärä). Lisäksi IMD:llä on nykyiseen tulotasoon liittyvä harha: se suosii jo rikastuneita maita. IMD käyttää enemmän muuttujia, mikä ei välttämättä ole eduksi. Nimistään huolimatta indeksit perustuva osin myös vanhoihin, jopa vuoden 1994, tilastoihin (esim. IMD:n muuttuja 3.09 - julkisten sektorin toimenhaltijoiden osuus kaikista työllisistä).

⁴ Myös WEF:llä on raportissaan erinäinen joukko 'tutkimuuttujia'.

⁵ Selkeimmin WEF:n luokkien sisältö on kuvattu vuoden 1996 raportin sivuilla 9-10 (WEF, 1996).

⁶ IMD:n muuttujat 1.02 ja 1.06.

IMD:n laskentatapa suosii teollisuusmaita

Taulukoissa yksi on 20 kilpailukyvyltään parasta maata IMD:n ja WEF:n indeksien mukaan (lisäksi joitain vertailumaita). Yleisesti voidaan sanoa WEF:n sijoittavan kehittyvät maat IMD:tä ylempään: esimerkiksi Taiwan on 15, Chile 11 ja Indonesia peräti 24 sijaa ylempänä kuin IMD:llä. IMD puolestaan suosii teollisuusmaita: Suomen sijoitus on 15, Tanskan 12 ja Saksan 11 sijaa korkeampi kuin WEF:llä. Mitallikolmikossa WEF nostaa Singaporen ja Hong Kongin Yhdysvaltojen ohi. Kanada ja Uusi-Seelanti poikkeavat tästä logiikasta.

Taulukko 1: Kilpailukykyisimmät maat IMD:n ja WEF:n kilpailukykyindeksien mukaan vuonna 1997 sekä sijoitusten muutokset vuoteen 1996 verrattuna

Kilpailukykyisimmät WEF:n mukaan, 1997	Muutos edell. vuodesta ('96)	Kilpailukykyisimmät IMD:n mukaan, 1997	Muutos edell. vuodesta ('96)
I Singapore	-	I USA	-
II Hong Kong	-	II Singapore	-
III USA	1	III Hong Kong	-
4. Kanada	4	4. Suomi	11
5. Uusi-Seelanti	-2	5. Norja	1
6. Sveitsi	-	6. Alankomaat	1
7. Englanti	8	7. Sveitsi	2
8. Taiwan	1	8. Tanska	-3
9. Malesia	1	9. Japani	-5
10. Norja	-3	10. Kanada	2
11. Luxemburg	-6	11. Englanti	8
12. Alankomaat	5	12. Luxemburg	-4
13. Chile	5	13. Uusi-Seelanti	-2
14. Japani	-1	14. Saksa	-4
15. Indonesia	15	15. Irlanti	7
16. Irlanti	10	16. Ruotsi	-2
17. Australia	-5	17. Malesia	6
18. Thaimaa	-4	18. Australia	3
19. Suomi	-3	19. Ranska	1
20. Tanska	-9	20. Itävalta	-4
...		...	
22. Ruotsi	-1	23. Taiwan	-5
23. Ranska	-	24. Chile	11
...		...	
25. Saksa	-3	29. Thaimaa	1
...		...	
27. Itävalta	-8	39. Indonesia	2

Lähde: IMD (1997) ja WEF (1997)

Sijoitukset kehittyvien/kehittyneiden maiden joukossakin ovat epä johdonmukaisia: IMD sanoo Suomen olevan Länsi-Euroopan kilpailukykyisin, vaikka WEF:n mukaan olemme puolivälissä. Syynä saattaa olla WEF:n kyselytutkimukselle antama suurempi paino. Erisuuret maamäärät (IMD:llä 46 maata ja WEF:llä 53 maata) aiheuttavat niinkään poikkeamia sijoituksissa.

Taulukoiden toiset sarakkeet kertovat sijoitusten muutokset vuodesta 1996. Rärkein poikkeama WEF:n ja IMD:n määrittämien kehityskulkujen välillä löytyy juuri Suomen kohdalta: WEF:n arvioisissa putoamme kolme sijaa edellisvuodesta, kun taas IMD:n listoilla nousemme peräti 11 sijaa!

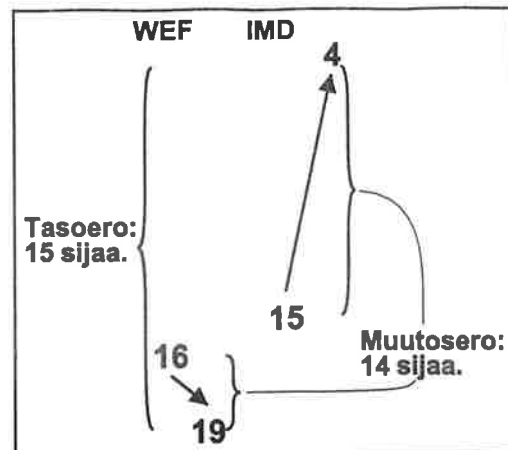
Miksi Suomen sijoitus ja ennen kaikkea sen muutos viimevuotisesta on niin tavattoman erilainen IMD:n ja WEF:n mukaan?

Kotimaan talous

Kotimaan taloutemme tilan IMD katsoo parantuneen vuodessa viidentoista sijan verran; olemme nyt sijalla 23. Koska WEF:llä ei vastaavaa luokkaa ole, selittää tämä luokka 1-2 sijaa muutoserosta.

Julkinen sektori

Julkisen sektorimme toiminta on parantunut molempien arvioitsijoiden mukaan. IMD:llä parannusta tapahtuu viidentoista sijan verran, ja päädyimme sijalle 15. WEF nostaa Suomen julkisen sektorin sijoitusta vain neljä sijaa: sijalla 37 olemme edelleen yksi huonoimmista. Miksi IMD katsoo julkisen sektorimme kuuluvan hyvään keskikastiin, vaikka WEF:n mukaan se on yksi huonoimmista?

Suomen julkinen sektori on varsin tehokas ja sitä kiitellään mm. siitä, ettei se puutu liikaa yritysten toimintaan. Myös verrattain alhainen yritysverotus saa ruusuja. Moitteita sen sijaan saavat erityisesti julkisen sektorin suuri velkataakka ja sen jatkuva kasvu.

IMD:llä on mukana useampia tehokkuusindikaattoreita,⁷ jotka ovat paljolti vaikuttaneet parantuneeseen sijoitukseemme. Tasoero IMD:n ja WEF:n julkisen sektorin arvioinneissa selittyy osittain sillä, että IMD:llä tähän luokkaan kuuluvat talouden instituutiot, jotka WEF:llä ovat erillisessä luokassa.

WEF:llä on runsaammin yleistä verokantaa kuvaavia muuttujia.⁸ Kun otamme huomioon, että WEF:n 'lainsäädännön ja poliittisten instituutioiden taso' -luokassa putoamme sijalta 5 sijalle 14, voidaan WEF:n sanoa huonontaneen käsitystään julkisesta sektoristamme. Sekä muutos- että tasoeroista selittyy julkisen sektorin erilaisella kohtelulla 1-2 sijaa.

Ihmiset

Selkein poikkeama IMD:n ja WEF:n välillä on ihmisiä/työmarkkinoita kuvaavan luokan kohdalla. Jo alaryhmien nimet kielivät näkemyseroista: IMD keskittyy enemmän kansalaisten asenteisiin ja ihmilliseen pääomaan, kun taas WEF on enemmän kiinnostunut työmarkkinoiden toimivuudesta.

IMD:llä on mukana yli puoli tusinaa koulutusjärjestelmän tason indikaattoria sekä lähes toinen mokoma kansalaisten henkilökohtaiseen osaamiseen ja valvetuneisuuteen liittyviä muuttujia. WEF antaa meille risuja mm. siitä, että keskitetyt työmarkkinaratkaisut lisäävät työvoimakustannuksia (muuttuja 7.15), työpäiviä menetetään osapuolten keskinäisessä kiistelystä (7.19).

⁷ Mm. 3.24 - 'transparency': julkisen vallan avoin kommunikointi aikeistaan, 3.28 - tullihallinnon toiminnan vaikutus ulkomaankauppaan.

⁸ Mm. 2.17 - arvonlisävero, 2.18 - palkansaajien tulovero, 2.19 - sosiaalivakuutusmaksut, 2.20 - työnantajien maksamat sosiaalivakuutusmaksut, 2.21 - työntekijöiden maksamat sosiaalivakuutusmaksut.

Vaikka WEF mainostaa itseään ns. *uuden kasvuteorian* sanansaattajana, joka korostaa mm. inhimillisen pääoman tärkeyttä talouskasvun veturina, IMD:llä indeksissä kansalaisten osaamistaso näkyy huomattavasti korostetummin.

WEF toteaa työmarkkinoidemme toimivuuden olevan maailman huonoimpia: sijoituksemme on 47. ja suhteellinen asemamme on heikentynyt peräti 10 sijaa viimevuotisesta. IMD:n 'people'-luokassa nousemme hieman ja olemme nyt maailman paras! Poikkeamat tässä luokassa selittävät muutoserosta 1-2 sijaa ja tasoerosta puolet.

Infrastrukturi

Infrastrukturi-luokassa putoamme WEF:n listoilla toiselta sijalta kahdeksanneksitoista, vaikka IMD samanaikaisesti nostaa meidät viidenneltä sijalta kolmanneksi. Suuret vuosimuutokset tässä luokassa ovat vähintään arveluttavia, koska infrastruktuuriin vaikuttavat tekijät ovat hitaasti kumuloituvia.

WEF on muuttanut ko. luokan koostumusta siinä määrin, että vähintäänkin nimenvaihto olisi ollut paikallaan. Mukaan on tullut mm. infrastruktuuri-investointien yksityinen rahoitus, maantieteellisen aseman edullisuus ja telekommunikaatiopalvelujen henkilöstölukumäärä (tuhansissa), joissa kaikissa Suomi saa risuja. Ainakin viimeisen muuttujan lisäystä absoluuttisena voidaan pitää lähinnä naurettavana. Muutoserosta infrastruktuuri-luokan poikkeamat selittävät noin kolme sijaa ja tasoerostakin muuttaman.

Liikkeenjohto

Liikkeenjohto-luokan tarkastelussa paljastuu, että IMD:n kyselyotos on hieman suomimyönteisempi. Laatujohtamisessa (TQM) IMD:n kyselyyn vastanneet katsovat meidät neljänneksi parhaaksi; vastaavassa kysymyksessä WEF:n vastaajat katsovat meidät vasta yhdeksänneksi. Sama toteutuu asiakassuuntautuneisuuden (customer orientation, 9. vs. 14.), yritysjohdon (senior/professional managers, 6. vs. 13.) ja yritysten hallitusten työskentelyn (corporate boards, 4. vs. 13.) arvioinneissa.

Taulukko 2: Sijoitukset luokittain IMD:n ja WEF:n mukaan

WEF	1996	1997	Muutos	IMD	1996	1997	Muutos
Avoimuus	14.	11.	3	Kansainvälisyys	15.	13.	2
Julkinen sektori	41.	37.	4	Julkinen sektori	30.	15.	15
Instituutiot	5.	14.	-9	-	-	-	-
Rahoitus	27.	17.	10	Rahoitus	18.	13.	5
Teknologia	3.	3.	0	Tiede & Teknologia	8.	6.	2
Infrastrukturi	2.	18.	-16	Infrastrukturi	5.	3.	2
Liikkeenjohto	8.	14.	-6	Liikkeenjohto	6.	8.	-2
Työvoima	37.	47.	-10	Ihmiset	3.	1.	2
-	-	-	-	Kotimaan talous	38.	23.	15
Keskiarvo (aritm.)	17.	20.	-3	Keskiarvo (aritm.)	15.	10.	5

Lähde: IMD (1997), WEF (1996) ja WEF (1997)

Kuten taulukosta kaksi ilmenee, tasaisuus on tämänkaltaisissa vertailuissa valttia. Painottamaton keskiarvo Suomen luokkasijoituksista IMD:n vertailussa on kymmenes: silti lopullinen sijoituksemme on neljäs.

Kuka on oikeassa?

Molemmissa indekseissä on kokoharhaa: ne suosivat suuria maita. IMD:llä on lisäksi nykyiseen tulotasoon liittyvä harha; se suosii jo rikastuneita. WEF:llä tuloharha on vain epäsuorasti monien muuttujien ja tulotason voimakkaan korrelaation kautta. WEF:n indeksi vaikuttaa teorialtaan ja laskentamenettelyltään kehittyneemmältä. Toisaalta teoria ei tunnu kantavan muuttujien valintaan saakka, koska esimerkiksi inhimillinen pääoma on IMD:hen verrattuna aliarvostettu. Eräiltä osin WEF:n valitsemat muuttujat ovat yksinkertaisesti vääriä. WEF:n infrastruktuurin tasoa mittaavan luokan koostumus on huono ja sen rakenteen muutos viimevuotisesta pahasti harhaanjohtava.

Palatkaamme jälleen määritelmiin: IMD:n mukaan yritysten mahdollisuudet luoda lisäarvoa Suomessa ovat parantuneet merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Tutkijan näkökulmasta tämä väite näyttäisi pitävän paikkansa, joskaan muutos viimevuotisesta ei tunnu merkittävältä - ei ainakaan yhdentoista sijan arvoiselta. WEF puolestaan esittää, että keskipitkällä aikavälillä bruttokansantuotteen kasvunäkymät ovat tänä vuonna hieman heikommat kuin vuosi sitten. Tämäkin lienee totta; ylöspäin ollaan edelleen menossa mutta hieman rauhallisempaa vauhtia. Lisäksi esimerkiksi EMU lisää tulevan talouskehityksen epävarmuutta.

Yhdessä raportit maalaavat tutuntuntuisen kuvan Suomesta. Annetussa toimintaympäristössä kilpailukykyimme on hyvä, mutta rakenteelliset seikat, mm. työmarkkinoiden jäykkyys ja julkisen sektorin mummittauti, ovat yhä suurempia uhkia tulevaisuudellemme. Positiivisina seikkoina kilpailukykyimme vaikuttavat korkea osaamistaso ja hyvä infrastruktuuri. Keskiarvosijoitus, 11. tai 12., lienee lähellä totuutta. Keskiarvomuuutos, neljän sijan parannus, tuntuu liioitellulta, mutta hypähdys selittynee IMD:n ja WEF:n osittain vanhentuneilla tilastotiedoilla.

Pelkkää roskaa?

Suomessakin on viimeaikaisessa talouskeskustelussa, Krugmanin (1994) vanavedessä, kyseenalaistettu 'kilpailukyky'-käsitteen mielekkyys. Onkin tärkeää korostaa, ettei maiden välinen kauppa suinkaan ole nollasummapeliä, vaan varsin yleisten ehtojen vallitessa mahdollisimman suuri kaupan vapaus on kaikkien eduksi, riippumatta siitä kuka on markkinajohtaja kansainvälisessä kaupassa.

Kilpailukyvyllä on kuitenkin merkitystä, koska sen muutokset näkyvät suoraan talouskasvussamme, johon puolestaan perustuu nykyisenkaltaisen elintasomme säilyttäminen ja lähes kaikki yhteiskunnallinen suunnittelumme (kuten sosiaali- ja terveyspalvelujen ylläpito). Suomi, kuten muutkin Länsi-Euroopan maat, ei ole lähtenyt kilpailemaan alhaisilla kustannuksilla; jo jäykät työmarkkinarakenteet tekisivät tämän vaikeaksi.

Vuosikymmenen alussa puhuttiin 'vientivetoisen kasvun strategiasta', jonka onnistumisen edellytyksenä oli kilpailukykyimme parantuminen. Avaimena pitkän aikavälin kilpailukyyn lisääntymiseen on tuottavuuden kasvu, joka puolestaan on seurausta tiedon ja teknologian entistä tehokkaammasta hyödyntämisestä sekä resurssien kohdentumisesta uusille aloille. Lyhyellä aikavälillä myös tuotantokelijöiden suhteellisilla hinnoilla on merkitystä.

Kilpailukyvyllä on siis merkitystä ja sen parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat suotavia, kunhan vain keskitymme 'kotipesämme siivoamiseen' emmekä naapurimaan menestymismahdollisuuksien huonontamiseen.⁹

⁹ Taloustieteessä puhutaan ns. 'beggar-thy-neighbor' menettelytavoista, joiden päätarkoituksena on kilpaillijamaan vahingoittaminen. Näitä menettelytapoja tulisi välttää kaikin keinoin, koska ne eivät lisää kansallista hyvinvointia, vaikka suhteellinen asema maavertailussa niiden johdosta parantuisikin.

Lähteet

- Barro, R., & Sala-i-Martin, X. (1995).
Economic Growth. New York, NY: McGraw-Hill, Inc.
- Chen, C.-n., Shuey, J. F., & Tam, D. (8 July 1996).
Industry-Specific Competitiveness of a Nation and Its Consequence on Overseas Marketing Performance: Measurement Construction and Empirical Study. Paper presented at the Fourth International Conference on Global Business Environment and Strategy, University of Alaska Fairbanks School of Management.
<http://somunix.uafsom.alaska.edu/~global4/chen/chen.html>.
- Economist (1 June, 1996).
The C-Word Strikes Back. *The Economist*.
- Farmer, R., & Richman, B. (1965).
Comparative Management and Economic Progress. Homewood.
- IMD. (1997).
The World Competitiveness Yearbook. Lausanne, Switzerland: International Institute for Management Development.
http://www.imd.ch/wcy_over.html.
- Krugman, P. R. (1994).
Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*, 72(2), 28-44.
- Porter, M. E. (1990).
The Competitive Advantage of Nations. London: The MacMillan Press Ltd.
- WEF. (1996).
The Global Competitiveness Report 1996. Geneva, Switzerland: World Economic Forum.
- WEF. (1997).
The Global Competitiveness Report 1997. Geneva, Switzerland: World Economic Forum.
http://www.weforum.org/enhanced/control/gcr97_ctrl.htm.

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B, FIN-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (09) 609 900
Int. 358-9-609 900
<http://www.etla.fi>

Telefax (09) 601753
Int. 358-9-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

- No 581 PASI KUOPPAMÄKI, Joint Implementation and Climate Change: Rationality of joint implementation when energy markets are not well-functioning. 28.01.1997. 43 p.
- No 582 THOMAS RIMMLER, Potentiaalisen tuotannon kehitys Suomen kansantaloudessa 1975-1998. 29.01.1997. 61 s.
- No 583 KARI ALHO, The Effect of a Devaluation on Output Revisited. 30.01.1997. 15 p.
- No 584 ANNICK LARUELLE - MIKA WIDGRÉN, The Development of the Division of Power between EU Commission, EU Council and European Parliament. 03.02.1997. 25 p.
- No 585 TIMO KUOSMANEN, Productive Efficiency in the Forest Industry: An International Industry-level Study. 12.02.1997. 89 p.
- No 586 REIJO MANKINEN, Hotelli- ja ravintola-alan kehitysnäkymät vuosina 1997-2000. 12.02.1997. 56 s.
- No 587 MIKA ERKKILÄ, European Integration and Foreign Direct Investment: Finnish Foreign Direct Investment Flows in 1975-1994 with Emphasis on the Host Implications for EMU Membership. 26.02.1997. 27 p.
- No 588 OLLI-PEKKA RUUSKANEN, Menetetyn ajan arvon huomioivat nettokorvausasteet ja kynnyspalkat. 03.03.1997. 24 s.
- No 589 SYNNÖVE VUORI, Technology Spillovers and Their Effects - A Review. 03.03.1997. 26 p.
- No 590 PEKKA LEHTONEN, Osaamispohjaisen yrityksen menestystie: Analyysi seitsemän suomalaisen yrityksen kehitymisestä oman alansa parhaimmistoon. 14.03.1997. 48 s.
- No 591 KAI HUSSO, Investigating the Relationship between R&D and Productivity at the Firm-Level: Case Study of Finnish Manufacturing Industry. 25.03.1997. 48 p.
- No 592 MIKA PAJARINEN, Immateriaaliset oikeudet ja niistä saatavan taloudellisen hyödyn jakaminen. 04.04.1997. 42 s.
- No 593 PEKKA VISURI, Baltian maiden turvallisuuspoliittinen asema. 11.04.1997. 42 s.

- No 594 TARMO VALKONEN, Corporate Taxation and Investment Finance in Finland: A General Equilibrium View. 23.04.1997. 32 p.
- No 595 VESA KANNIAINEN, Empire Building by Corporate Managers: Corporation as a Savings Instrument. 30.04.1997. 24 p.
- No 596 SYNNÖVE VUORI, Alternative Ways of Measuring Technology Spillovers - Results with Finnish Data. 30.04.1997. 25 p.
- No 597 ERKKI KOSKELA - MARKKU OLLIKAINEN, Optimal Design of Forest and Capital Income Taxation in an Economy with an Austrian Sector. 13.05.1997. 26 p.
- No 598 KNUT A. MAGNUSSEN - METTE ROLLAND, The European Economy. Medium-term perspectives. 20.05.1997. 22 p.
- No 599 RIIKKA KIVIMÄKI, Family Life and Working Life Colouring and Structuring Each Other. Case Examples. 21.05.1997. 15 p.
- No 600 HEATHER JOSHI - PIERELLA PACI, Wage Differentials between Men and Women: Evidence from British Birth Cohort Studies. 21.05.1997. 13 p.
- No 601 JUKKA LASSILA - HEIKKI PALM - TARMO VALKONEN, FOG: Suomen kansantalouden limittäisten sukupolvien malli. 21.05.1997. 83 s.
- No 602 JOUKO NÄTTI, A Typical Employment and Gender in Finland. 02.06.1997. 33 p.
- No 603 MIKA MALIRANTA, The Determinants of Aggregate Productivity, The Evolution of microstructures and productivity within plants in Finnish manufacturing from 1975 to 1994. 09.06.1997. 38 p.
- No 604 DAN STEINBOCK, The Competitive Advantage of Finland: The Primary Research Projects. 11.06.1997. 41 p.
- No 605 MARKKU KOTILAINEN, Construction in the Nordic Countries. 13.06.1997. 27 p.
- No 606 REIJA LILJA, Similar Education - Different Career and Wages? 30.06.1997. 38 p.
- No 607 RITA ASPLUND, Private vs. Public Sector Returns to Human Capital in Finland. 08.08.1997. 68 p.
- No 608 PETRI ROUVINEN, Suomi - Euroopan kilpailukykyisin? 08.08.1997. 9 s.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja monisteita on mahdollista ostaa Taloustieto Oy:stä kopiointi- ja toimituskuluja vastaavaan hintaan.

Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress. They are sold by Taloustieto Oy for a nominal fee covering copying and postage costs.

d:\ratapalo\DP-julk.sam/08.08.1997